

UVOD

U toku implementacije projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ pokušali smo sagledati i analizirati stanje iz oblasti:rekonstrukcija, rad i zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita i penziono osiguranje, elektrifikacija, infrastruktura, sigurnost i deminiranje te naknada štete; predviđene Revidiranom Strategijom za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je nosilac izrade povog dokumenta u kojem je nasa organizacija kao dio civilnog društva dala puni doprinos.

Oblast koja je dominirala u toku implementacije projekta je nesumnjivo rekonstrukcija ratom oštećenih stambenih objekata kako individualnog tako i kolektivnog stanovanja.

1.Rekonstrukcija; Trenutno u bazi podataka MLJPI registrirano je oko 45 000 porodica sa zahtjevom za pomoć u obnovi u svrhu povratka ili 150 000 osoba (od čega 24 000 zahtjeva ili 53% odnosi se na potrebe rekonstrukcije u FBiH, oko 19000 ili 43% na području RS i oko 2000 ili 3% na području Distrikta Brčko).

Monitoring timovi su vršili evidenciju ratom oštećenih objekata i došli do podataka da je potrebno izgraditi 6172 objekta više u odnosu na bazu koju posjeduje baza podataka Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Preporuka:Obezbijediti svima koji žele povratak rekonstrukciju ratom oštećenih stambenih jedinica (individualnog, kolektivnog i drugog oblika stanovanja).

Dosadašnji trend izdvajanja sredstava od domaćih institucija na svim nivoima za potrebe rekonstrukcije su nedovoljne. Složeno provođenje zakonske regulative, dovodi do usporene izgradnje tako da sredstva namijenjena za ovu namjenu u 2008 g. mogu biti utrošena tek u toku 2009 godine.

Nabrojati što imamo u bazi podataka

Monitoring timovi su vršili evidenciju zgrada-stambenih jedinica kolektivnog stanovanja koje su zbog ratnih dejstava uništene u potpunosti, djelomično uništene odnosno parcijalno naseljene. Monitori su zabilježili 223 djelomično ili potpuno srušene zgrade (**što čini 2114 stambenih jedinica-stanova**) a na čiju obnovu čeka **2043 porodice ili 6246 osoba**.

Postoji nesklad između stvarnih potreba i mogućnosti za finansiranje različitih modaliteta stambenog zbrinjavanja u cilju trajnih rješenja za raseljene osobe i ostale socijalno ugrožene kategorije stanovništva .

Evidentirali smo **45 kolektivnih centara** u kojima živi **1379** porodica.

Lista evidentiranih kolektivnih centara nalazi se u prilogu ovog Izvještaja.

2.Rad i zapošljavanje ; Diskriminatorski odnos prema povratnicima doveo je da od ukupnog broja povratnika (10.730.000), prema podacima UNHCR-a, zaposleno je 1% povratnika; Pored naše inicijative koju smo uputili Zavodima za zapošljavanje, da prednost prilikom zapošljavanja pokušaju dati povratnicima posebno u organima javne uprave i samouprave, nismo naišli na razumijevanje te je procenat zaposlenih povratnika ostao nepromijenjen.

Ističemo pozitivan primjer prakse Federalnog zavoda za zapošljavanje koji je davao poticajna sredstva za pokretanje sopstvenog biznisa te su tokom 2008 godine ta sredstva primilo preko 350 aplikanata.

Od strane SIRL BiH pokrenuta je inicijativa da monitori- volonterski na terenu dijele potrebne obrasce i zahtjeve za korištenje pomenutih sredstava.

3. Obrazovanje; Opće negativno raspoloženje i stavovi u društvu posebno među povratnicima zbog njihove nemogućnosti da utiču na poboljšanje situacije, i dalje ostaju izazov za angažiranje svih segmenata društva u obrazovanju. Sva nastojanja civilnog sektora da putem resornih ministarstava budu usaglašeni nastavni programi, ukinute „dvije škole pod jednim krovom“ , uklonjeni vjerski simboli i nazivi škola; do sada su djelomično i u zavisnosti od područja, realizovani.

Preporuke su da je neophodno primjeniti stavove Revidirane Strategije za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma koja je ovu oblast uskladila na principima nediskriminacije i zaštite ljudskih prava.

4. Zdravstvo; Generalna namjera da se zakonodavstvo kojim se uređuje zdravstveno osiguranje osigura univerzalna pokrivenost zdravstvenm osiguranjem, na žalost, još uvijek nije provedeno u praksi. Zvanično postoji potpisan Sporazum između Fondova FBiH i RS i Distrikta Brčko, o pružanju medicinskih usluga svim povratnicima i izjednačavanje istih sa domicilnim stanovništvom ali se taj Sporazum iz objektivnih razloga ne sprovodi. Naime, problem se ogleda u tome što veliki broj povratnika nije i prijavljen u mjestu povratka te samim tim ne mogu ostvariti svoje pravo na zdravstvenu zaštitu.

U više navrata iskazano je nepoštivanje Sporazuma o korištenju zdravstvene zaštite. Organiziran je sastanak u Ministarstvu civilnih poslova BiH koji tretira ovu problematiku. Ukazali smo na manjkavost sistema, složenosti organizovanosti države koja je dovela do potpune diskriminacije povratnika u korištenju zdravstvene zaštite.

5. Socijalna zaštita i penziono osiguranje; Sistem penzijsko-invalidskog osiguranja uređen je entitetskim zakonima uz prisustvo problema koji su isti kao i kada je u pitanju zdravstveno osiguranje. Povratnici se teško odriču beneficija i primanja koja su ostvarili u drugom entitetu te samim tim gube prava u entitetu u koji su se vratili.

6. Elektrifikacija; Trenutno u BiH na elektro-distributivnu mrežu nije priključeno preko 2600 stambenih jedinica na području preko 65 općina u kojima povratnici „žive u mraku“ od dvije do šest godina, a negdje i po deset godina. Na osnovu Javnog poziva Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH koji je (uz pomoć SIRL BiH u distribuiranju) distribuiran općinama i koje su aplicirale za projekte elektrifikacije, u naredne 3 godine raditi će se na elektrifikaciji povratničkih naselja, što ipak znači da će neka povratnička naselja dobiti električnu energiju tek za tri godine;

7. Sigurnost i deminiranje Da bi se aktivno uključili u ovaj proces kao saradnici stavili smo se na raspolaganje Mercy Corpsu koji radi prokjekte u oblasti deminiranja, a u smislu davanja informacija i podataka o opštinama u kojima je bilo manjinskih povratnika stradalih od minsko-eksplozivnih sredstava. Ta saradnja još uvijek traje. Očekuje se donošenje novog Zakona o protivminskom djelovanju u BiH i Strategiji protivminskog djelovanja u BiH 2009-2019g.

8. Infrastruktura ; Monitori SIRL-a, obilazeći opštine povratka u BiH uspostavili su sistem rada utvrđivanja stanja putne i vodovodne mreže kako na lokalnom tako i na regionalnom nivou. Na osnovu upitnika, dalo se primjetiti da stanje regionalnih puteva nije zadovoljavajuće ali u izgradnju lokalnih puteva ulaže se veoma malo sredstava i to i dalje ostaju makadamski i nepristupačni putevi. Na zahtjev Ministarstva za ljudska prava i Komisije za izbjeglice i raseljena lica u BiH, SIRL je radio na tome da se ustanovi činjenično stanje o broju povratnika bez električne energije, putne i vodovodne mreže. SIRL je putem lokalnih udruženja i monitora, mjesnih zajednica, dosao do podataka i predao ih nadležnima.

9. Naknada štete Pored prava na slobodan povratak i povrat imovine, Aneks VII DMS zagantirao je i prava svih izbjeglica, raseljenih osoba na kompenzaciju za imovinu koja se ne može vratiti. O formiranju Fonda za obeštećenje i naknadu štete pristekle iz ratnih dejstava, koji je takođe predviđen Dejtonskim mirovnim sporazumom, još uvijek je rano govoriti. Bosna i Hercegovina kao država, zbog finansijskih teškoća i izdvajanja za druge namjene, nije u mogućnosti formirati pomenuti Fond. U međusobnim komunikacijama sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, upoznati smo sa informacijom da u narednom periodu postoji mogućnost izdvajanja sredstava za ove namjene ali nije definisano u kojem obliku, na koji način ili koji organ će vršiti distribuciju finansijskih sredstava.

SADRŽAJ

Uvod	1 – 3
Sadržaj	4
Saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH	5
Saradnja sa Komisijom za izbjeglice i raseljena lica u BiH	6
Saradnja sa lokalnim, kantonalnim i entitetskim vlastima	6 – 7
Aktivnosti lokalnih udruženja-udruga SIRL-a u realizaciji projekta	7 – 8
Saradnja sa Direkcijom za ekonomsko planiranje	9
Saradnja sa ostalim institucijama i organizacijama	10 - 11
Učešće SIRL-a u procesu konsultacija vezano za programiranje IPA fondova ...	11 - 12
Prekogranična saradnja SIRL-a	12
Upitnik i baza podataka SIRL	12 - 15
Zapažanja, primjedbe i prijedlozi	16 – 18
Ostvareni rezultati.....	18
Mediji	19
Naučene lekcije i preporuke	19 - 20

Naziv projekta	« Monitoring održivog povratka u Bosni i Hercegovini »
Trajanje projekta	01.02.2008g. – 31.12.2010.g. (tri godine)
Finansiran od	Švicarska Vlada (Swiss Agency for Development and Cooperation; SDC)
Nosilac projekta	Savez udruženja-udruga izbjeglica, raseljenih lica i povratnika u BiH (SIRL BIH). Partneri u realizaciji projekta su 93 organizacije – članice SIRL-a, koje su organizovane u pet (5) regionalnih centara (Banja Luka, Zvornik, Tuzla, Mostar i Goražde).
	Programski izvještaj za period 01.7.2008 – 31.12.2008 g.
Saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH	<p>U toku izvještajnog perioda održano je 10 sastanaka sa predstavnicima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.</p> <p>Aktivnosti su se provodile kontinuirano i organizirano, i odnosilo se na slijedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utvrđivanje stvarne potrebe na terenu za rekonstrukciju ratom oštećenih stambenih objekata - Iniciranje izdavanja sredstava tzv INTERVENTNA SREDSTVA za zapošljavanje povratnika - Organiziranje sastanaka u 10 podgrupa na izradi Revidirane Strategije za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog soprazuma - Razmjena mišljenja o radu Opštinskih komisija za odabir korisnika programa pomoći i rekonstrukcije ratom oštećenih stambenih jedinica (57 općina u kojima je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH implementirao projekte u 2008.) - Imenovanje predstavnika lokalnih nevladinih organizacija u pomenutim Opštinskim komisijama - Primjena Memoranduma između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i SIRL i jačoj ulozi civilnog društva kako na nivou BiH tako i u lokalnoj zajednici - Pracenje i primjena Memoranduma između SIRL-a i 61 općine u BiH - Konsultacije na primjeni Uputstva o procedurama i načinu odabira korisnika programa pomoći i projekata rekonstrukcije stambenih jedinica iskazane u pismenoj formi kao i u usmenoj komunikaciji sa ministrom i pomocnicima - Lobiranje da se ne ukine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH čije je ukidanje kroz Parlamentarnu proceduru pokrenuo član Parlamenta BiH, g.Milorad Živković - SIRL je uputio 140 mailova i 42 pismena obraćanja članovima Parlamenta BiH sa obrazloženjem važnosti postojanja ovog Ministarstva - Organiziranje 15.godišnjice rada Saveza gdje je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH bio jedan od pokrovitelja - Na inicijativu SIRL-a organiziran zajednički sastanak „Kuda ide povratak u BiH?“ tema sastanka je privukla pažnju donatora SDC, predstavnika domaćih i međunarodnih institucija (UNDP, UNHCR, Ombudsmani, Društvo za ugrožene narode, OSCE, idr.)

<p>Saradnja sa Komisijom za izbjeglice i raseljena lica BiH</p>	<p>Ovlašteni predstavnik SIRLa je redovno prisustvovao sastancima Komisije za izbjeglice i raseljena lica u BiH. U proteklom periodu održane su četiri sjednice Komisije za izbjeglice i raseljena lica BiH. Za svaku sjednicu <u>pripremljen je radni materijal koji predstavnik SIRL-a/član Komisije u svojstvu posmatrača prezentira te ujedno i distribuira ostalim članovima Komisije za izbjeglice i raseljena lica BiH.</u></p> <p>Na osnovu informacija, inicijativa i prijedloga sa terena upućenih od strane monitora, lokalnih udruženja, predstavnika civilnog društva, djelovali smo kroz pismene i usmene prijedloge prema članovima Komisije (g.S.Halilović, g.D.Kovač, g.D.Čordaš, g.M.Jovanović, g.O.Branković, g.M.Dragičević, g.E.Mušić i g.N.Herceg).</p> <p>Aktivnosti su se provodile kroz oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rekonstrukcije (individualne gradnje, kolektivnog stanovanja) -infrastrukture -zapošljavanja povratnika -obnove škola <p>I pomoć socijalno ugroženim porodicama kroz interventna sredstva.</p> <p>Reagovali smo u pismenoj povodom raspodjele i utvrđivanja kriterija za dodjelu finansijskih sredstava namjenjenih za rekonstrukciju stambenih objekata z sredstava Vijeca ministara za 2008..</p> <p>Do sada nije zabilježeno da se sredstva namjenjena za povratak raspoređuju po nacionalnom ključu već po potrebama.povratnika .</p> <p>Projektni tim je reagovao kod Komisije za izbjeglice BiH koja je bila predlagac raspodjele po nacionalnom ključu .Takode upozorenje je otišlo i MLJPI da je nedopustivo zloupotrebljavati budžetski novac na ovakav način Reagovali smo kod NVO Vijeca da nas podrže u namjeri da novac poreskih obveznika ne smije da služi za kupovinu glasova biraca (poznato je da su lokalni Izbori bili u 2008.).</p> <p>Ukazivali smo na korupciju u Opštinskim komisijama za rekonstrukciju stambenih objekata (što je i potvrđeno izjavom g.Davora čordaša da je polovina ljudi platilo svoju donaciju misleći pri tome da su pojedini CLANOVI OPŠTINSKIH KOMISIJA TRAZILI NOVAC kako bi korisnici bili na prioritetnim listama i pri tome dobili obnovljene kuće</p> <p>Tražili smo da se dosljedno primjeni Uputstvo kako bi se dala šansa lokalnim NVO koji se bave problemom povratka a ne ad hoc NVO koje su lokalne vlasti registrirale kako bi formalno zadovoljile primjenu Uputstva .</p>
<p>Saradnja sa lokalnim, kantonalnim , entitetskim vlastima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savez je imenovao u 86 općina predstavnike lokalnih udruženja kao članove u Opštinske komisije za odabir korisnika programa pomoći i projekata rekonstrukcije ; • Obzirom da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH implementiralo projekte u 57 općina ponudili smo naše članove lokalnih nevladinih organizacija. U 31 općini dobili smo potvrdne odgovore. • U 10 općina imenovani su naši predstavnici iako te općine trenutno neimplementiraju projekte rekonstrukcije ; • 17 općina je odgovorilo negativno. • Saradnja sa lokalnim vlastima može se ocijeniti sa izuzetno dobrim osjećanjem prema civilnom društvu (u općini Ključ formirano je koordinaciono tijelo nevladinih organizacija koje je učestvovalo i u kreiranju budžeta opštine za 2009g, općina Jajce otvara kancelariju za saradnju sa NVO itd.) • Dosadašnja saradnja Saveza sa lokalnim vlastima rezultirala je potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju sa 61 opštinom. Predmet Memoranduma je regulisanje međusobnih odnosa u implementaciji programa održivog povratka u opštinama. • Upućeno je pismo na 121 lokalnu zajednicu u kojem SIRL želi proširiti saradnju sa mjesnim zajednicama ; realizacija ovog zahtjeva očekuje se dok kraja drugog mjeseca.

Saradnja sa
lokalnim,
kantonalnim
entitetskim
vlastima

- Od postojećih 10 kantona u FBiH formalno smo učestvovali u radu komisije **Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS za područje Istočne Bosne**. Komisija za odabir korisnika projekta "Povratak u Istočnu Bosnu, općine: Višegrad, Rudo, Čajniče, Sokolac, Han Pijesak, Rogatica, Pale, Novo Goražde, Prača održana je šest puta (04.07., 08.07., 14.07., 15.07., 21.07. i 20.08.2008.godine), a tabelarni prikaz dostavljamo u prilogu Izvještaja.
- Uputili smo **ponovni zahtjev za sufinansiranje projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ entitetskim resornim ministarstvima, Distriktu Brčko kao i općinama u Kantonu Sarajevo** kako bismo pokušali osigurati sufinansiranje u 2009 godini.

Na nivou entiteta, SIRL BiH je poduzeo slijedeće aktivnosti:

Izvršili smo prezentaciju projekta Monitoring održivog povratka u BiH u Federalnom ministarstvu za izbjeglice .Nakon provedebnih procedura projekat je podrzan za kupovinu auta

- Održan sastanak sa predstavnicima Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva: Dogovorena buduća saradnja SIRL BiH i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva . Ona će se sastojati u kampanji informisanja povratnika, apliciranja na podsticajne mjere u poljoprivredi, korištenje stimulativnih sredstava za dobijanje kredita (reprogramiranje kamata kod banaka) i drugih mjera. Da se u narednom periodu za sve navedene mjere (apliciranje, poticaj za bavljene poljoprivredom) realizuju u saradnji sa SIRL BiH koji bi imao promotivnu ulogu i informisao građane koji se bave poljoprivredom, na koji način mogu postati potencijalni korisnici stimulativnih sredstava.
- Na sastanku sa predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Brčko Distrikta: razgovaralo se o realizaciji programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava «poticaji za poljoprivredu» utvrđeni Budžetom F BiH za 2008. godinu. Tom prilikom istaknuto je da su za 2008. godinu izdvojena sredstva u F BiH sa iznosom od 52 650 000 KM te oko 15 000 000 iz kantonalnih Budžeta, dok je RS tu svrhu izdvojila sredstva u iznosu 80 000 000 KM.
- Sastanak u Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva RS Sastanak je održan sa pomoćnikom ministra gosp. Zoranom Kovačevićem. Na sastanku su prezentirane mjere Vlade RS po pitanju socijalno nerazvijenih područja i ruralnog razvoja. Sada trenutno u sektoru poljoprivrede radi se na registraciji 30.000 gazdinstva (jedan od uslova za podsticaj je registrovano gazdinstvo). Potpisan je dokument o saradnji oba (entitetska) resorna ministarstva i Distrikta Brčko u okviru Strategije za razvoj poljoprivrede i ruralnog razvoja. Gosp. Kovačević **podržava rad Saveza i zahtjeva da se aktivno uključimo u narednom periodu u cilju Kampanje koja bi informirala kako stanovništvo tako i širu lokalnu zajednicu. Savez će pratiti rad po sektorima nadležnog ministarstva i na terenu preko svojih udruženja građane informirati o vidovima podsticaja.**
- U prostorijama Federalnog Zavoda za poljoprivredu potpisan je **Memorandum o saradnji između pomenutog Zavoda i SIRL BiH, kojim se regulišu pitanja stvaranja privlačnog ambijenta u ruralnim područjima Bosne i Hercegovine za domaćinstva koja imaju odgovarajuće uslove da mogu živjeti od poljoprivredne djelatnosti, kroz osposobljavanje poljoprivrednog sektora za profitabilno, tržišno privređivanje.**
- Sastanak u Federalnom Zavodu PIO/MIO Na sastanku se razgovaralo sa pomoćnikom direktora gosp. Sulejmanom Garibom. Cilj sastanka je praćenje primjene zakonskih propisa iz oblasti penziono-invalidskog osiguranja u FBiH. **Razgovarali smo o nacrtu Strategije reforme penzionog sistema u FBiH koja predviđa uvođenje tri stuba osiguranja.** Gosp. Garib je istakao ukoliko ne budu uvedeni novi vidovi penzionog i invalidskog osiguranja uz činjenicu da prosječno imamo 10.000 novih penzionera (ukupno 330.000) postojeći vid osiguranja neće moći još dugo izdržati. Uz postojeću reformu planirano je napraviti penzioni sistem koji će najbolje odgovarati našem društveno ekonomskom uređenju i biti najpribližnji rješenjima koja će budućim penzionerima omogućiti perspektivniju budućnost.

<p>Aktivnosti lokalnih udruženja-udruga SIRL BiH</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kontakti sa udruženjima-udrugama sa ciljem proširenja liste članica Saveza.</u> <p>Rezultat: Lista članica Saveza obogaćena je sa 22 udruženja udruga, i to: Udruženje žena «Kruna» B.Krupa, Udruženje građana pomagača u zajednici «Sunce» Bugojno, Udruženje «GIRE» Sokolac, Udruženje građana Han Pijesak, Udruženje za održivi povratak u opštinu Čajniče, Udruženje žena «FEMINA» Fojnica, RO Saveza izbjeglih i raseljenih lica Glamoč i Omladinski edukacioni centar Ribnik te mreža od 14 udruženja –nevladinih organizacija u općini Ključ.</p>
<p>Aktivnosti lokalnih udruženja-udruga SIRL BiH</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kontakti i saradnja sa članicama Saveza u cilju imenovanja predstavnika u Opštinsku komisiju za odabir korisnika za rekonstrukciju stambenih objekata, slanja imenovanja Opštinama, te kontakti sa lokalnim vlastima</u> <p>Rezultat: imenovanim članovima udruženja članica Saveza prosljeđeno je cirkularno pismo u kojem su obavješteni da su obavezni nakon svakog sastanka Općinske komisije dostaviti Centralnom uredu Saveza detaljan izvještaj o radu Komisije, te sadržaju sastanka uz sve priloge (spiskove korisnika i sl.). Kroz kontinuirane kontakte došlo se do slijedećih rezultata; U 86 opština predloženi su članovi udruženja udruga članica Saveza, od kojih je prema posljednjim provjerama prihvaćeno imenovanje u 41 opštine, od čega je 31 opština sa liste Državne komisije. Dobili smo 17 negativnih odgovora od općina vezano za imenovanja. Razlozi odbijanja su: ranije formirane Komisije ,nepoznavanje uloge NVO sto je direkto dovelo do kršenja primjene Uputstva . Ostatak broja opština su uglavnom u fazi formiranja Komisije ili nemaju potrebu za formiranjem Komisije jer je rekonstrukcija završena. Opštine koje nisu dostavile povratnu informaciju o imenovanju predložene osobe nastavit ćemo kontaktirat u narednom periodu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U povodu obilježavanja 15 godina uspješnog rada i djelovanja, Savez udruženja-udruga izbjeglica, raseljenih lica i povratnika u Bosni i Hercegovini održao je niz manifestacija u Banja Luci, Tuzli, Brčkom, Foči, Mostaru i centralnu manifestaciju u Sarajevu. Na manifestacije su pozvani predstavnici lokalnih vlasti, međunarodnih organizacija, udruženja udruga članica Saveza i ostalih zvanica. Snimljeni su i filmovi pod nazivom: „15 proteklih godina“; „Godine povratka“; „Organizacija nade“; „Kuda ide povratak u BiH?“ • Projektni tim j imao znacajnu ulogu u prezentiranju stanja procesa održivog povratka koristeći se bazom podataka MONITORINGA <p>Generalni zaključci su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zemlje potpisnice Daytonskog mirovnog sporazuma uključiti u osiguravanje sredstava za obnovu i povratak kao i u implementaciju obaveza proisteklih iz potpisanog sporazuma jer krajnje je vrijeme za prestanak ignorisanja preuzetih obaveza sporazuma od strane potpisnica zemalja Srbije i R Hrvatske u implementaciji Aneksa VII kao međunarodnog dokumenta u kojem su ugrađeni svi evropski standardi za zaštitu prava izbjeglica; 2. Formiranje, pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH posebnog Odjela za ekonomsko jačanje povratnika i zajednički fond izdvajanja finansijskih sredstava ne samo od strane resornih ministarstava nego i iz sredstava privatizacije, većih privrednih subjekata itd.; 3. Održati hitan sastanak sa predstavnicima državnog ministarstva i entitetskih resornih ministarstava, iz potrebe jedinstvene akcije svih uključenih u proces povratka kako bi zajednički dali idejna rješenja za brže okončanje ovog procesa; 4. Na području BiH potrebno je veće i ravnomjernije izdvajanje finansijskih sredstava za proces povratka i konačno usaglašavanje roka do kada će ovaj proces biti okončan; smanjiti iznos finansijskih sredstava fonda za rekonstrukciju stambenih objekata, a povećati sredstva fonda za održiv povratak i ekonomsku sigurnost; 5. Proces povratka učiniti atraktivnim, zanimljivijim za međunarodne predstavnike kao i domaće institucije kroz što veći broj razvojnih projekata i aktivnosti; 6. Ekonomska podrška povratnicima u kreiranju radnih mjesta posebno u gradovima je nedovoljna – vladavina zakona u segmentima školstva, zdravstva, zapošljavanja i drugo. 7. Ubrzati izmjenu postojeće zakonske regulative u pogledu boljeg ostvarivanja prava povratnika na zapošljavanje, školstvo, zdravstvo i socijalnu sigurnost. Dati veći poticaj za razvoj poljoprivrede srednjih i manjih preduzeća, omogućiti dokup staža svim licima kojima je po sili prilika prestao radni

odnos te **sugerisati lokalnim vlastima izradu kvalitetnijih programa za zapošljavanje mladih visokoobrazovanih kadrova u cilju njihovog povratka i integracije;**

- 8. Spriječiti djelimično obnavljanje stambenih jedinica** i upozoriti donatore da ovakva praksa ne dovodi do trajnog rješenja stambenih pitanja povratnika nego do usložnjavanja već postojećih problema; Zaustaviti ulaganje finansijskih sredstava za rekonstrukciju stambenih objekata u mjestima gdje nema povratka kako bi se izbjegla ulaganja u vikendice;
- 9. Hitno rješavanje pitanja kolektivnih centara, elektrifikacije 2750 povratničkih domaćinstava, zbrinjavanje 145 000 „beskućnika“ odnosno 43 000 porodica koje čekaju na obnovu njihovih prijeratnih prebivališta;**
- 10. Aktuelizirati problem odnosno, rješavanje legalizacije novoizgrađenih stambenih objekata za izbjeglice** u integrisanim sredinama, naročito izbjeglica iz Hrvatske koje koje nisu u mogućnosti da vrate svoju imovinu;
- 11. Posebna primjedba stavlja se na nepoštivanje Uputstva o načinu odabira korisnika programa pomoći i rekonstrukcije stambenih jedinica kao i na rad Opštinskih komisija za odabir korisnika pomoći** te se traži da predloženi članovi od strane Saveza i udruženja povratnika budu prihvaćeni, a ne da u radu Komisije učestvuju osobe koje čak i ne žive na tom području. Zaključak je da se ovaj problem može samo sistemski riješiti u saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH;
- 12. Iz svih navedenih zaključaka proizilazi potreba da se u narednom periodu SIRL BiH uključi u redefinisane Anexa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma** i započne implementaciju projekta „Običan građanin može uticati na promjenu Ustava BiH“.

Saradnja sa
DEP

(Direkcija za
ekonomsko
planiranje)

Direkcija za ekonomsko planiranje odlučila se na provođenje SWOT radionica iz oblasti Socijalne inkluzije, Konkurentnosti, Makroekonomije, Zapošljavanja i Održivog razvoja u koje je kao aktivan učesnik bio uključen SIRL BiH.

U SWOT radionice uključene su brojne relevantne državne i entitetske institucije, organizacije civilnog društva i NVO sektora, kako bi se postigli što bolji rezultati. Savez udruženja-udruga izbjeglica, raseljenih lica i povratnika, kao reprezentativan faktor u okviru NVO sektora odlučio je preuzeti važnu ulogu u izradi Strategije, prvenstveno kroz radionice vezane za «Održivi razvoj-poljoprivredu i ruralni razvoj», «Poboljšanje penzione politike», te «Zapošljavanje i socijalnu politiku» obzirom da su to i osnovni ciljevi projekta.

- **DEP – okrugli sto o nacrtu strategije penzionog osiguranja:** Okruglom stolu prisustvovali su predstavnici državnih i institucija FBiH, te predstavnici civilnog društva i NVO sektora. Razgovaralo se o mogućem načinu na koji bi se adekvatno mogla izvršiti reforma penzionog sistema, usvajanje i implementacija sistema socijalnih penzija, harmonizacija penzija, mogućnosti zakonskog regulisanja statusa viška radne snage, poboljšanje životnih uslova osoba preko 65 godina starosti i smanjenje siromaštva. Cilj okruglog stola je bio da se na osnovu iznesenih postojećih statističkih pokazatelja kroz diskusiju definišu slabosti, prednosti, prijetnje i mogućnosti u BiH u oblasti penzionog osiguranja na osnovu kojih će se dati procjena penzionog sektora. Poseban akcenat dat je na rješavanje socijalne politike (reformu penzionog sistema – uvođenja državne penzije koja bi se trebala zakonski predvidjeti kroz reformu postojećih vidova socijalne zaštite).

- **DEP – okrugli sto o nacrtu strategije zapošljavanja i socijalne politike:** Okruglom stolu prisustvovali su predstavnici državnih i entitetskih institucija, te predstavnici civilnog društva i NVO sektora. Razgovaralo se o mogućnosti boljeg promoviranja sudjelovanja u zapošljavanju i prevenciji socijalne isključenosti i to na način da se uloži napor kako bi se implementirali postojeći zakoni i razvoj adekvatne administrativne strukture. Cilj okruglog stola je bio da se na osnovu iznesenih pokazatelja kroz diskusiju definišu slabosti, prednosti, prijetnje i mogućnosti za BiH u oblasti zapošljavanja i socijalne politike, te da se definišu dugoročni ciljevi razvoja BiH.

	<p>- DEP –Okrugli sto o nacrtu strategije održivog razvoja: Razgovaralo se o trenutnom stanju u zemlji po pitanju transportnih infrastruktura, ekologije, upravljanja prirodnim resursima, okolišnoj infrastrukturi, te poljoprivredi i ruralnom razvoju. Na osnovu iznesenih pokazatelja i koristeći situacionu analizu putem diskusije definisane su slabosti, prednosti, prijetnje i mogućnosti za BiH u ovim oblastima, a na osnovu kojih će se dati procjena stanja unutar ovih oblasti i definisati dugoročni razvojni ciljevi BiH na putu ka EU integracijama.</p>
<p>Saradnja sa ostalim institucijama i organizacijama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savez udruženja-udruga izbjeglica, raseljenih lica i povratnika u BiH aktivno je radio na zagovaranju formiranja Fonda za razvoj nerazvijenih područja i Agencije za ruralni razvoj i zapošljavanje. Doprinos Saveza se ogleda u tome što je u okviru Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH formiran Sektor za ruralni razvoj i zapošljavanje koji predstavlja prelazno tijelo koje će biti zaduženo za realizaciju Strategije ruralnog razvoja i poljoprivrede u BiH čemu prethodi osiguravanje finansijskih sredstava za sprovedbu Strategije. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je realiziralo potpisivanje ugovora na nivou entiteta u razvoju ruralnih područja i zapošljavanja. • U okviru Revizije Strategije BiH za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma od strane SIRL BiH predloženo je da Vijeće ministara aplicira na Fond ERB i HABITAT-a za izgradnju stambenih objekata kolektivnog stanovanja (kondominijuma). Dugogodišnja kampanja pomoći za rekonstrukciju središnjeg dijela Mostara rezultirala je potpisivanjem Ugovora za izgradnju 21 stambenog objekta u vrijednosti od 11.500.000 KM. Ovo je PRVA POBJEDA CIVILNOG DRUŠTVA u rješavanju najugroženijih kategorija stanovništva. • U oblasti sigurnosti i deminiranja <u>Savez je dao punu podršku implementaciji projekta Mercy Corps-a «Ekonomska i društvena reintegracija preživjelih žrtava mina u BiH»</u>. U okviru pomenutog projekta kao saradnici stavili smo se na raspolaganje Mercy Corpsu koji radi projekte u oblasti deminiranja, a u smislu davanja informacija i podataka o opštinama u kojima je bilo manjinskih povratnika stradalih od minsko-eksplozivnih sredstava. Korisnicima projekta bio je omogućen nastup na Međunarodnom sajmu poljoprivrede u Gradačcu. Projekat između ostalog ima za cilj promovirati mogućnosti osoba sa invaliditetom i pružiti podršku u njihovom efikasnijem tržišnom povezivanju, kao i bržoj reintegraciji u sve društvene tokove. Posjete Sajmu i promociji proizvoda korisnika projekta bile su otvorene u periodu od 20.-24.08.2008.godine. • <u>Sastanak sa predstavnicima Agencije za rad i zapošljavanje</u> – agencija će pravovremeno informirati SIRL o terminima održavanja sajmovi zapošljavanja u BiH a SIRL će preko svojih 93 udruženja/članica animirati povratničku/izbjegličku populaciju da učestvuje na sajmovima zapošljavanja u što većem broju. • <u>Sastanak u Savezu Sindikata BiH</u> - Sastanak je održan sa Predsjednikom Saveza Sindikata BiH gosp. Biber Edhemom. Razgovaralo se o problemu siromaštva u BiH i sistemskom rješavanju istog. Upoznati smo sa aktivnostima koje je pokrenuo Saveza Sindikata BiH preko međunarodnog sindikata a u cilju vraćanja radnika na prijeratna radna mjesta u institucije, radne organizacije gdje je to objektivno moguće, sve ove godine aktivnosti su bile usmjerene prema domaćim institucijama ali zbog političkih utjecaja rezultata je bilo veoma malo. Kroz razgovor predstavljen je projekat „Kreiranje održivog modela podrške smanjenju siromaštva u BiH „ kojem je data puna podrška od strane predsjednika Sindikata. • <u>Sastanak u Savezu Sindikata RS</u> Sastanak je održan sa podpredsjednikom Saveza Sindikata RS gosp. Duškom Jandrićem i gđom. Božanom Radošević – stručni saradnik. Razgovaralo se o problemu siromaštva u BiH i sistemskom rješavanju istog. Upoznati smo sa aktivnostima koje je pokrenuo Savez Sindikata RS, a sve u cilju poboljšanja zaposlenih i rješavanja nezaposlenih radnika u RS. Neke od aktivnosti su: STOP radu na crno, Program osiguravanja 25.000.000 KM –

<p>Saradnja sa ostalim institucijama i organizacijama</p>	<p>uplata doprinosa za firme pod stečajem nakon čega bi radnici mogli ostvariti pravo na penziju ili pravo na Zavod za zapošljavanje, izmjena zakonskih propisa o dokupu staža do 3 godine. Nakon izlaganja gosp. Jandrića, Dijana Softić je prisutne upoznala sa aktivnostima koje provodi SIRL BiH, a u okviru projekta na osnovu čega je <u>zaključeno da će Sindikat RS dati punu podršku ciljevima u projektu jer su to konkretne mjere za rješavanje siromaštva u BiH.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Za provođenje aktivnosti projekta, SIRL BiH je uputio Zahtjeve za sufinansiranje projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ slijedećim institucijama:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica ; - Vlada Distrikta Brčko, Odjel za izbjeglice i raseljena lica - Vlada Kantona Sarajevo - Opštinama u Kantonu Sarajevo (Centar, Stari Grad, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilijaš, Vogošća, Hadžići, Trnovo) <p style="text-align: center;"><u>PREZENTACIJA PROJEKTA</u></p> <p>SIRL BiH kao članica mreže NVO Vijeća, zatražio je termin i izvršio prezentaciju projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ na sastanku NVO Vijeća 27.11.2008 god. Pored prisutnih predstavnika organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija, prezentaciji su na inicijativu SIRL-a pristupili i predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH; g.Mario Nenadić, pomoćnik ministra.</p> <p>Prezentacije su bile izrazito opsežne, sa detaljnim prikazom problematike kojom se zajednički bave predstavnici pomenutog resornog ministarstva i SIRL BiH. Projekat monitoringa je prikazan kao uspješan primjer pozitivne prakse i partnerstva vladinog i nevladinog sektora a što je ujedno i preporuka Evropske unije.</p> <p>Prisutni članovi sastanka NVO Vijeća dali su punu podršku i pohvale za projekat monitoringa.</p>
<p>Učešće SIRL BiH u procesu konsultacija vezano za programiran je IPA fondova</p>	<p>SIRL BiH je učestvovao u procesu konsultacija unutar organizacija civilnog društva na temu prioriteta nevladinih organizacija u okviru pomoći Evropske Unije u BiH za 2009. godinu na osnovu Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta EU 2008-2010 (MIPD): Savez se oglasio kao koalicija organizacija civilnog društva.</p> <p>Naime, predpristupna pomoć EU se odnosi na zadovoljavanje zahtjeva iz tri oblasti unutar kojih su predviđeni prioriteti (iz MIPD-a /planskog dokumenta 2008-2010):</p> <p>U okviru političkih zahtjeva:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Jačanje administrativnih kapaciteta države</u> (reforma javne administracije; podrška procesima reforme ustava; reforma sudstva; implementacija anti-korupcione politike; reforma policije; podrška manjinama i osjetljivim grupama ; deminiranje i pomoć žrtvama mina; podrška procesu povratka kroz ekonomsku i socijalu reintegraciju povratnika) 2. <u>Podrška civilnom društvu u BiH i jačanju dijaloga</u> <ul style="list-style-type: none"> - jačanje medija i civilnog društva <p>U okviru ekonomskih zahtjeva:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Ekonomski razvoj</u> (-uspostavljanje i jačanje regulatornih institucija/kapaciteta; -razvoj trgovinske politike; -ekonomski razvoj regija) 2. <u>Zapošljavanje i obrazovanje</u> <ul style="list-style-type: none"> - donošenje državnog akcionog plan za zapošljavanje; - donošenje strategije za razvoj srednjih i malih preduzeća;

	<p>- reforma obrazovanja (standardi, finansiranje, institucionalno jačanje univerziteta); 3. <u>Socijalna politike</u> strategija/reforma zdravstvenog sektora</p> <p>U okviru zahtjeva za ispunjavanje uslova/aquis EU u oblastima:</p> <p>Domaće tržište</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakonski okvir i institucije; - jedinstveno finansijsko tržište; <p>Poljoprivreda i ruralni razvoj</p> <ul style="list-style-type: none"> - strategija i zakonski okvir u skladu sa EU standardima; - kvalitet hrane; <p>Okoliš</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategija, Agencija, poboljšano finansiranje; <p>Energetika, Transport</p> <ul style="list-style-type: none"> - reforma sektora, strategija; <p>Pravda, sloboda, sigurnost granice, azil/migracione politike, mjere protiv pranja novca,</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizirani kriminal. <p>PRIORITET koji smo naveli za koji tvrdimo da je nedovoljno naglašen je i koji smo obrazložili odnosi se na:</p> <p>Završetak procesa povratka, izgradnja domova za 145 000 beskućnika, zatvaranje kolektivnih centara, elektrifikacija povratničkih naselja kao i zapošljavanje tj. ekonomska održivost povratnika na nivou BiH.</p>
<p>Preko-granična saradnja</p>	<p>Predstavnik SIRL BiH je prisustvovao Regionalnoj konferenciji "Rješenje problema izbjeglica i put u Evropsku uniju" održanoj u Beogradu, 27.10.2008.godine.</p> <p>Prijedlog zaključaka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izbjeglice i raseljene osobe žrtve su ratnih sukoba na području bivše Jugoslavije i stvar je elementarne pravde, što bi trebalo da bude važan motiv djelovanja demokratskih pravnih država, da se zajedničkim djelovanjem na nivou regije i uz pomoć EU omogući njihov povratak i ostanak. 2. Programi i djelovanje Vlada u regionu koje će pokazati istinsku volju i napor da stradanja izbjeglica i raseljenih lica smanje i probleme pravedno, a time i trajno riješe takođe su ključni preduslovi dugoročnog mira i stabilnosti regiona. 3. Vlade BiH, Hrvatske i državne zajednice Srbija i Crna Gora su 31.01.2005.godine potpisale Sarajevsku deklaraciju i preuzele obavezu da riješe preostale probleme izbjeglica i raseljenih lica do kraja 2006.godine. Zaključak učesnika ove Konferencije je da, na žalost, skoro dvije godine poslije zadatog roka, proces iniciran Sarajevskom deklaracijom nije dao očekivane rezultate. 4. U nizu dinamičnih i dramatičnih političkih događaja u regionu (pristup slovenije EU, osamostaljenje Crne Gore, priznavanje odnosno nepriznavanje Kosova, ekonomski problemi, kriminal i korupcija) problemi izbjeglica i raseljenih lica sistemski su potiskivani na listi prioriteta. Tako i dogovori iz Sarajevske deklaracije ne samo da dijelom nisu ispunjeni; oni su u svijesti zaboravljeni, a u svijesti političara potisnuti kao nevažni. 5. Kao dva posebno teška pitanja, i za zainteresovane izbjeglice i za Vlade, istaknuta su: a) pitanje bivših nosilaca stanarskog prava u R.Hrvatskoj koje nije riješeno na sveobuhvatan način, b) pitanje lokalne integracije izbjeglica koji su se odlučili da se trajno nastane u Srbiji.
<p>Upitnik</p>	<p>U saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH , angažovali smo njihove programere baza podataka u cilju izrade programa za unos podataka u bazu podataka SIRL-a.</p> <p>Podaci su se prikupljali na osnovu jedinstvenog Upitnika čijim popunjavanjem se daju odgovori na slijedeća pitanja :</p>

UPITNIK

Upitnik i
baza
podataka

OSNOVNI PODACI O NOSITELJU DOMAĆINSTVA

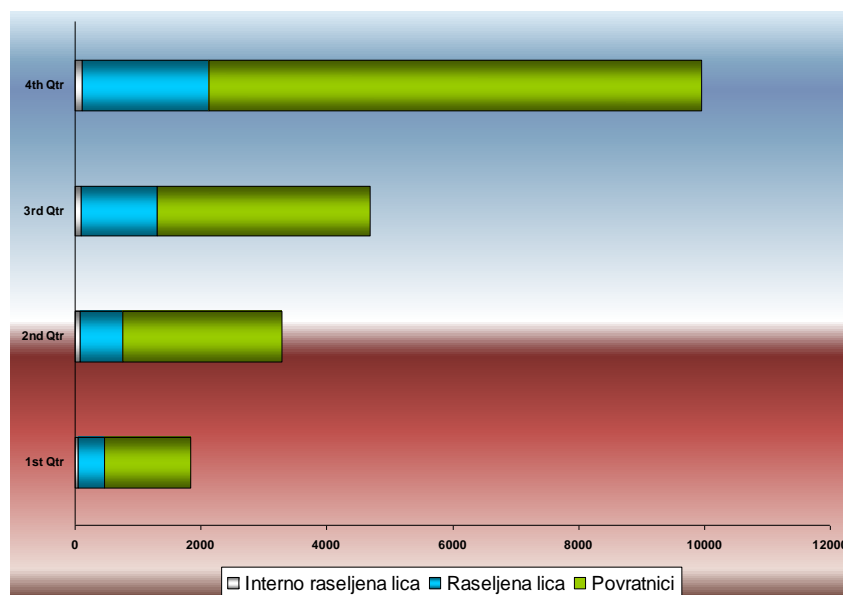
1. Ime (ime oca) i prezime						
2. Datum, mjesto i općina rođenja						
3. Nacionalnost (zaokružiti)	Bošnjak	Hrvat		Srbin	Ostali	
4. Status:	a) stvarni prijavljeni povratnik a1) stvarni neprijavljeni povratnik		b) raseljena lica	c) interno raseljena lica		
5. Zanimanje i stručna sprema						
6. U koju kategoriju se ubrajate (zaokružiti):	a) samohrani roditelji	b) nezaposlene osobe	c) penzioneri	d) invalidi	e) civilne žrtve rata	f) porodica poginulog borca
7. Prihodi i po kojem ih osnovu ostvarujete (zaokružiti)	a) Lični dohodak	b) Lična penzija		c) Porodična penzija	d) Invalidska penzija	e) Ostala primanja
8. U kojem entitetu ostvarujete prihode?	Federacija		Republika Srpska		Brčko Distrikt	Van BiH
9. Br. članova domaćinstva?						
10. Broj djece u porodici, i to:	a) predškolskog uzrasta _____		b) koja pohađaju osnovnu školu _____		c) djeca srednjoškolske dobi _____	d) broj djece koja ne pohađaju obrazovne ustanove _____
11. Da li u porodici ima djece sa posebnim potrebama	DA / NE		Gdje su smještena?		a) u porodici	b) u ustanovi za djecu sa posebnim potrebama
12. Da li ste registrovani u Centru za socijalni rad?	DA / NE	Da li imate bilo kakve benificije?	DA / NE	Ako je odgovor DA, onda je to u vidu:	a) finansijske pomoći b) smještaja u socijalne ustanove c) pravo na tuđu njegu d) ostalo	
13. Imate li zdravstvenu zaštitu?	DA / NE	Ako DA, po kojem osnovu:	a) Biro		b) Zaposlenje	

Upitnik i baza podataka	14. U kojem entitetu ostvarujete pravo na bilo koju vrstu benificije	a) Federacija	b) Republika Srpska	c) Brčko Distrikt	
	PODACI O INDIVIDUALNOM OBJEKTU (ZA REKONSTRUKCIJU)				
	Opština/mjesto/adresa trenutnog boravka				
	Opština/mjesto/adresa povratka				
	Vrsta trenutnog smještaja	a) boravak u kolektivnom centru	b) boravak u alternativnom smještaju	c) ostalo (upisati)	
	Gabariti kuće				
	Da li kuća trenutno ima priključak struje?	DA / NE			
	Priključak na kanalizaciju	a) gradska mreža	b) septička jama	c) nije postojao	
	Kuća je imala priključak na vodu, i to:	a) gradska mreža	b) čatrnja	c) nije postojao	
	Pristup do kuće:	a) makadam b) asfalt	c) staza d) pristupačan	e) ne pristupačan f) pristupačan samo terenskim vozilima	
	Čime se namjeravate baviti (bavite) nakon povratka?				
PREPORUKA:					

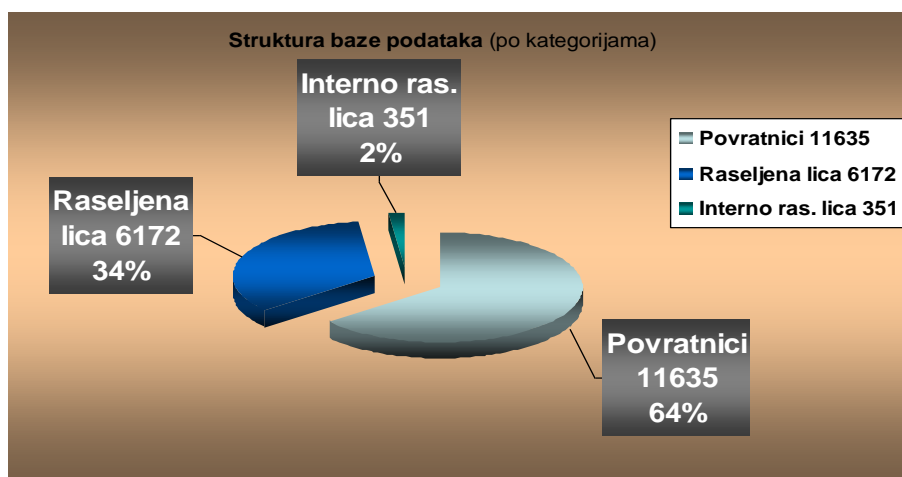
Upitnik i
baza
podataka

U toku implementacije projekta « Monitoring održivog povratka u BiH » dinamika prikupljanja podataka tekla je slijedećim tokom :

Dakle, kontaktirano je preko 18 000 (tačnije 18 326) nosioca domaćinstva/porodica od čega je evidentirano 11 635 povratničkih porodica; 6172 porodice sa statusom raseljenih lica i 351 interno raseljenih.

Prema tome, trenutna struktura baze podataka SIRL BiH izgleda ovako:

**Zapažanja,
primjedbe i
prijedlozi**

U okviru implementacije projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ educirani su predstavnici lokalnih nevladinih organizacija (njih 31) Suštinske primjedbe su se odnosile na :

- Nemogućnost sagledavanja objektivne situacije na terenu iz predviđenih 10 oblasti (navedenih u ranijem dijelu izvještaja)
- Saradnja sa predstavnicima lokalnih zajednica narocito kada je u pitanju odabir korisnika za rekonstrukciju stambenih objekata
- Primjena Uputstva o procedurama i načinu odabira korisnika programa pomoći i projekata rekonstrukcije od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH

-Proširivanje Upitnika u cilju utvrđivanja tačnog broja povratnika u lokalnim zajednicama

Poseban akcenat stavljamo na utvrđivanje stvarnog stanja povratka. Naime, u upitniku na osnovu kojeg se vrši istraživanje, stoji pitanje statusa i ponuđeni odgovori:

1. stvarni prijavljeni povratnik
2. stvarni neprijavljeni povratnik,
3. raseljeno lice i
4. interno raseljeno lice.

Odgovor na ovo pitanje je jedan od ključnih kako zbog utvrđivanja stvarnog broja povratnika tako i zbog definisanja razloga zbog kojih povratnik može biti osoba koja :

- **živi u mjestu prijeratnog prebivališta, u obnovljenoj stambenoj jedinici, prijavljen kod lokalnog organa uprave;**
- **živi u mjestu/općini prijeratnog prebivališta, u objektu privremenog karaktera, čeka obnovu svoje stambene jedinice i prijavljen/evidentiran u općini kao povratnik;**
- **stvarni ne prijavljeni povratnik koji živi u svojoj obnovljenoj jedinici, živi od svoga rada ali je prijavljen u drugoj općini ili entitetu u kojem ostvaruje određene beneficije a koje će, naravno, izgubiti ukoliko se prijavi u općinu prebivališta;**
- **ima obnovljenu prijeratnu stambenu jedinicu, ali zbog nedovoljnih uslova za život u prijeratnom mjestu življenja (nezaposlenost, prevelika udaljenost škole za malodobnu djecu, nedostatak stoke i idr.) odlazi u podstanarstvo u urbane sredine gdje se izdržavaju od posla koji tu lakše nalaze i koji im pruža mogućnost preživljavanja i školovanja dok povremeno dolazi u mjesto prijeratnog življenja.**

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH dalo nam je do znanja da bi ovi podaci bili od neprocjenjivog značaja jer se ne mogu dobiti ni na jedan drugi način osim istraživanjem na terenu; a i činjenice koje smo naveli nerado se navode prilikom odgovaranja na pitanja/popunjavanja upitnika od strane povratnika. Baza podataka koju posjeduje Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH sadržava podatke o izbjeglim, raseljenim licima-potencijalnim povratnicima i koje dobijaju izravno od općina. Naime, ti podaci ne odražavaju stvarnu sliku stanja na terenu.

Problem sa kojim smo se sve vrijeme susretali kada je u pitanju proces povratka ogledao se u nedovoljnom izdvajanju finansijskih sredstava za povratak.

Također, prilikom vršenja anketiranja korisnika na terenu (potencijalnih povratnika), **monitori navode i slijedeća zapažanja:**

- Podaci o broju potencijalnih povratnika kojima raspolažu općine su uglavnom lažni. **Prisutna su nastojanja da se prikaže što veći broj lica koja žele povratak** a koja se trenutno nalaze van BiH a sve iz razloga **da bi se privuklo što više finansijskih sredstava za potrebe općine.**
- Rad predstavnika **SIRL BiH u Općinskim komisijama pokazuje svoje učinke.** Naime, zahvaljujući njihovom odličnom poznavanju stvarnog stanja na terenu, **eliminisan je određen broj “duplih korisnika” koji dokumentacijom prikazuju drugačije stanje od stvarnog** (lica koja su prodala ili prodaju obnovljene jedinice a na osnovu priložene

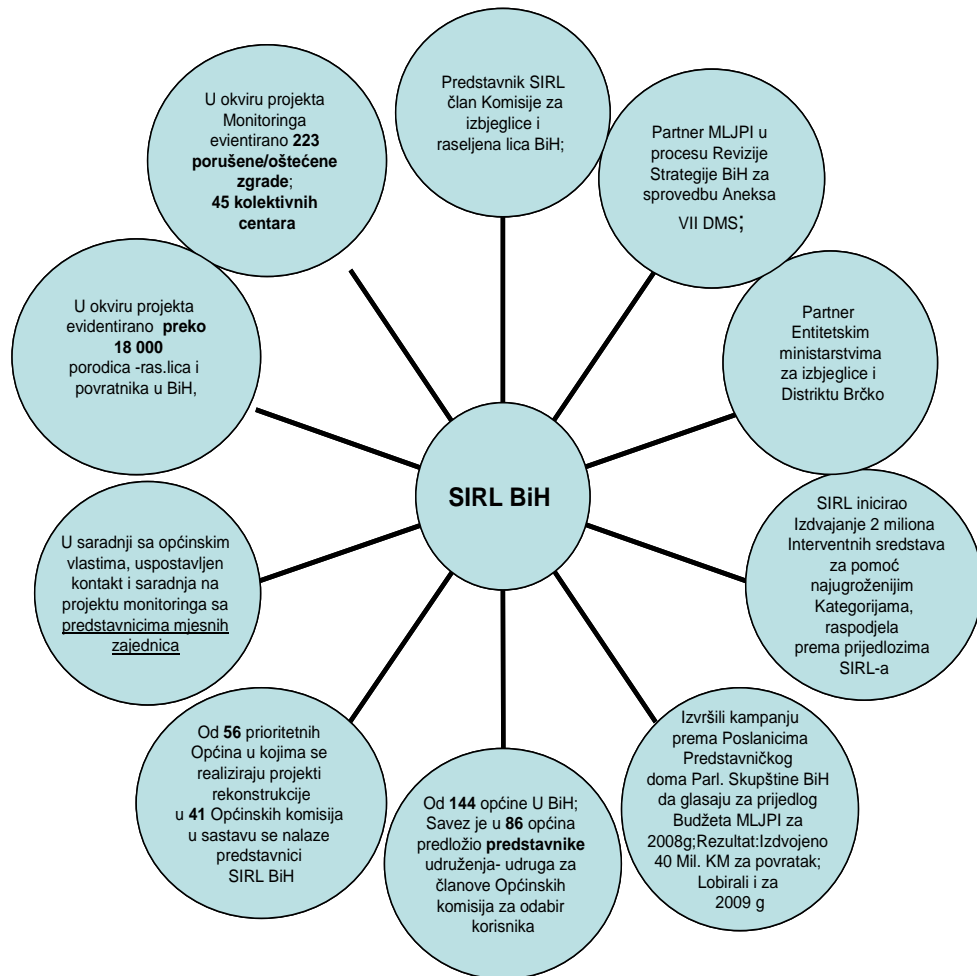
Zapažanja,
primjedbe i
prijedlozi

dokumentacije ostvaruju pravo na donaciju itd.)

- Potencijalni **povratnici daju lažne podatke** u smislu da izražavaju želju za povratkom zahtjevom za donaciju, a na **zidovima njihovih prijeratnih jedinica stoje natpisi "PRODAJE SE"** sa brojevima telefona, to su uglavnom lica koja su našla trajna rješenja u drugim sredinama i ne misle se vratiti.
- Raseljena lica koja su nezainteresovana za povratak iz raznih razloga, nerado daju lične podatke, a česti su slučajevi gdje se imovina lica koja se ne žele vratiti prepisuje na druge članove koji time stiču pravo na donaciju, ali ti podaci se ne rado dobijaju od strane pomenutih lica.
- Primjer opštine Novo Goražde; U 2008 godini na području opštine **N.Goražde** izgrađeno/**obnovljeno je 56 stambenih jedinica** od strane Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica R.Srpske i Karitas-a. Prema **Izveštaju opštinskih organa, broj članova koji žive u obnovljenim jedinicama je cca 80 osoba**, ali **stanje na terenu pokazuje prisutnost svega nekolicinu porodica**. Neuspjeh povratka se ogleda u tome što su obnovljene jedinice zapravo kuće interno raseljenih Srba koji su do sada već napravili druge stambene jedinice na drugim područjima BiH u kojima žive bez namjere da se vrate, a bošnjačke porodice većinom su se snašle u Sarajevu i drugim gradovima i nemaju namjeru vratiti se u prijeratna mjesta življenja. Dokaz za navedeno su **sela Borak brdo** sa prijeratnim većinskim srpskim stanovništvom i **Kostenik-bošnjačko selo** u kojima nije dočekala zimu niti jedna porodica jer su sve dvostruki korisnici u pitanju.
- Tzv. "etničko čišćenje" u procesu povratka se nastavlja. Prisutni su slučajevi da povratnici srpske nacionalnosti koji se vraćaju u entitet Federacije BiH jer im je obnovljena stambena jedinica, dobiju donaciju za izgradnju stambene jedinice u drugom entitetu, tj. u Republici Srpskoj ne bi li se vratili ponovo živjeti u RS.
- Drugi primjer koji se navodi je selo Batovo, opština Čajniče u kojem je obnovljeno 65 stambenih jedinica a u kojima živi desetak porodica starije starosne dobi, a prema nepotvrđenim informacijama u fazi izgradnje su kuće dvostrukih korisnika.
- Problemi monitora koji su ujedno i članovi Općinskih komisija za odabir korisnika programa pomoći i rekonstrukcije stambenih jedinica, ogledaju se i u tome što iako su članovi pomenutih komisija zabranjuje određeni pristup bazi podataka povratnika/raseljenih lica općine. Monitori/članovi Općinskih komisija obraćaju se centralnom uredu Saveza sa molbom da se pokuša putem zahtjeva i molbi onemogućiti ograničavanje u radu.
- Primjećen je stranački utjecaj na rad Općinskih komisija za odabir korisnika programa pomoći, naime u članstvu pomenutih Komisija nalaze se predstavnici stranaka koji imaju mnogo veći uticaj od nevladinog. Na primjer, jedna od vodećih stranki formirala je Regionalni centar za povratak u Jugoistočnu Bosnu, obzirom da nema koordinacije među donatorima dolazi do preklapanja a ne postoji odgovornost onih koji to vješto zloupotrebljavaju.
- Primjećena je određena odbojnost kod korisnika (raseljenih lica/povratnika), a što opravdavaju time što su kako kažu stotine puta popisivani i prevareni.
- Povratnička populacija ukoliko je prijavljena u mjestu povratka, nalazi se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje. Primanja koja ostvaruju uglavnom su penzije, primanja za porodice poginulih boraca i naravno od vlastitog rada u poljoprivredi.
- Na prostoru **opštine Dobo**j, zahvaljujući donatorima, do sada je obnovljeno oko 80% stambenih objekata i većinski dio povratničke populacije je bošnjačke nacionalnosti, a manjim dijelom hrvatske nacionalnosti. Trenutno je aktivan projekat ZP08 na koji je apliciralo 179 aplikanata, od kojih je 98 aplikanata imalu urednu potrebnu dokumentaciju iz

<p>Zapažanja, primjedbe i prijedlozi</p>	<p>Javnog poziva. Izdvojena donacija za oblast rekonstrukcije stambenih jedinica opštine Doboj u okviru projekta ZP08 je 650.000,00 KM, od čega je 250.000,00 KM za rekonstrukciju kuća povratnika Hrvata i 400.000,00 KM za povratak Bošnjaka. Preliminarna lista će biti uskoro objavljena obzirom da se traži provjera u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, nakon čega slijede radnje prema Poslovniku rada Općinske komisije.</p> <ul style="list-style-type: none">• <u>PRIJEDLOZI MONITORA:</u>• Netransparentno trošenje budžetskih sredstava od strane lok vlasti (sredstva su često predmet kupovanja glasova birača, pol podobnih osoba i sl.• Zloupotreba od strane pot korisnika za rek st objekata 8falsifikovanjue dokumenata, lažnih izjava, o broju čl domaćinstva isl.)• Dobijanje donacija osobama koje žive iu inostr i koje formalno zadovoljavajukrit u odnosu na stvarne povr koji iz formalnih razloga ne mogu biti na listi korisnika donacija• Tražiti od državnog i entitetskih ministarstava za izbjeglice, kao i Komisije za izbjeglice i raseljena lica u BiH, da se finansijska sredstva za povratak ne dijele stranački , da se ne koriste u druge svrhe kao što je <u>kupovina društvenog mira.</u>• Veće izdvajanje fin sredstava za održivost povratka (zapošljavanje kako u rur tako i u urb sredinama <p>Zanemaren održiv povratak u gradove što dovodi do odlaska ljudi, naročito mladih.</p>
	<p>Ostvareni rezultati u toku imlementacije projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“:</p>

Ostvareni rezultati

Trenutno u bazi podataka MLJPI registrirano je **oko 45 000 porodica sa zahtjevom za pomoć u obnovi** u svrhu povratka ili 150 000 osoba (od čega **24 000 zahtjeva** ili **53%** odnosi se na potrebe rekonstrukcije u **FBiH**, **oko 19000** ili **43%** na području **RS** i **oko 2000** ili **3%** na području **Distrikta Brčko**).

- **Od ukupno 45 000 zahtjeva za rekonstrukciju objekata**, u 2008 godini, **predviđena je rekonstrukcija 1000 kuća** od sredstava koja su izdvojena za proces povratka na svim nivoima, (ukupno 147 miliona KM). Zbog složene administrativne procedure koja traje otprilike 300 dana, **utrošak pomenutih sredstava izvršit će se u toku 2009 godine**.
- U periodu od 01.02.2008g. – 01.02.2009g. odnosno u toku realizacije projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ evidentirane su: **223 porušene/oštećene zgrade** (stambene jedinice kolektivnog stanovanja) na čiju obnovu čeka **2043 porodice ili 6246 osoba**;
- Evidentirano **45 kolektivnih centara** u kojima živi **1379** porodica.
- **2 550** povratničkih porodica i nakon 6-10 godina od povratka **živi bez električne energije, koju će neki od njih dobiti tek za 3 godine**;
- Prema studiji o opštoj procjeni problema mina u BiH; **identifikovana je 1631 ugrožena zajednica pod uticajem mina i/ili NUS-a**;
- **Uz pomoć i saradnju, predstavnika mjesnih zajednica, na osnovu terenskih posjeta izvršena je obrada stanja na terenu u 36 lokalnih zajednica (515 mjesnih zajednica)**;

<p>Mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Radio «Slobodna Evropa» (3 gostovanja u emisiji) - Glas Amerike (1 gostovanje) - RTRS (prilog u emisiji)- „Pečat“; Informativnim emisijama Dnevnik, Povratak - Radio «Hercegbosna» (4 gostovanja u emisiji) - Štampani mediji (Glas Srpske) - Radio Tuzla, (3 emisije) - TV Tuzla (3 gostovanja u emisiji, izjave za emisiju „Povratak“ i informativne emisije), - NTV Hayat (4 reportažne emisije, prilozi u Vijestima u 7) Zvornik, Rudo, Odžak i Doboj, - TV Liberty, gostovanje u emisiji - TV Vogošća 3 gostovanja u emisijama informativnog sadržaja - Oslobođenje, - Dnevni list, - Dnevni avaz, - TV KISS, - TV PINK BH, - TV FBiH, - Radio FBiH, - Radio Stari grad - BHT1, - FENA, - TV SA - TV KISS, - Nezavisne novine, - Radio Kalman - Radio Donji Vakuf - TV Alfa - TV Mostar - U okviru projekta „Monitoring održivog povratka u BiH“ snimljena je dokumentarna reportaža pod nazivom „Kuća na kraju puta“ emitovana je 20.januara.2009g. na BHT1 u 20:30 časova. Film je repriziran u toku narednog dana (21.jan.2009g).
<p>Naučene lekcije i preporuke</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Neinformisanost ranjivih kategorija stanovništva izbjeglica, raseljenih lica i povratnika u BiH zahtjeva pružanje informacija o ostvarivanju osnovnih ljudskih prava u mjestu povratka posebno u oblasti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, penzijsko–invalidskog osiguranja . Često se dešava da ova lica postaju „žrtve svog neznanja“. • Prikupljene informacije na terenu veoma često se razlikuju od baza podataka resornih ministarstava. U mnogome doprinose utvrđivanju stvarnog stanja na terenu u oblasti povratka (što se posebno odnosi na stvarno stanje broja povratnika, djelomično obnovljenih stambenih jedinica i drugo). • Na terenu prilikom posjeta kolektivnim centrima uočeni su razlozi zbog kojih se korisnici u prijeratna mjesta prebivališta ne žele i ne mogu vratiti. Utvrđeno je da su to uglavnom osobe starije starosne dobi kojima je konstantno potrebna zdravstvena i socijalna zaštita a čije se prijeratne stambene jedinice nalaze u ruralnim sredinama. • Suočeni sa mnogobrojnim neriješenim problemima u oblasti održivog povratka u BiH kroz segmente ugrađene u (10 oblasti) revidiranu Strategiju za implementaciju Aneksa VII , projektni tim je crpio sve mogućnosti ljudske resurse, iskustvo, znanje i lobističku ulogu u cilju postizanja konkretnih rezultata.

- Projektom smo predvidjeli rad **10 monitora** a proširili smo i **angažovanje volontera iz 91 lokalnog udruženja članice SIRL-a**.
- Animirali smo, kontaktirali i sarađivali sa predstavnicima lokalnih vlasti za potrebe:
 - **Formiranja Općinskih komisija za odabir korisnika** programa pomoći i projekata rekonstrukcije
 - **Informacija o postojećim mjesnim zajednicama i njihovim predstavnicima**
 - **Snimanje terena i zapažanja o stvarnim potrebama u lokalnim zajednicama** najugroženijih kategorija stanovništva
 - **Učešće u radu pomenutih općinskih komisija u 41 lokalnoj zajednici**.
- Organizovanje **sastanaka u lokalnim zajednicama u cilju informisanja o pomoći** domaćih institucija i stranih donatora;
 - Projektni tim je lobirao i trazio sredstva za sufinansiranje projekta kako bi se uspješno provele aktivnosti .Na raspisani tender MLJPI smo uputili prijedlog za sufinansiranje kroz oblast ISTRAZIVANJA –PROCJENA REZULTATA POVRATKA U BIH . Cilj je istražiti, objediniti i analizirati podatke o stvarnom stanju procesa povratka, te dati jasne preporuke o načinima prevazilaženja identificiranih problema prepreka u ostvarivanju ljudskih prava izbjeglica, raseljenih lica i povratnika. **Kao rezultat istraživanja očekuje se izrada i distribucija izvještaja u kojem su predstavljene dobre i loše prakse u procesu povratka, koji će biti distribuiran domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama a u cilju definiranja daljih aktivnosti u procesu povratka.**
 - **Ukazala se potreba da se istraživanje ovako zahtjevnog projekta provodi i kroz uključivanje mjesnih zajednica**
 - **Bazu podataka koja je nastala kroz implementaciju projekta mogle su koristiti**
 - Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH
 - Komisiji za izbjeglice i raseljena lica u BiH
 - Fondu za povratak
 - Implementing organizacijama koje rade projekte održivog povratka stranih donatora u BiH
 - Medijima (snimanje serijala o povratku FTV, RTRS, NTV Hayat, Oslobođenje, SAN, Dnevni avaz i drugi.
 - SPECIFICNI CILJEVI su postignuti u promociji i podršci u podizanju svijesti predstavnika vladinog i nevladinog sektora.
 - Uspostavljena je veza u zajedničkom interesu rješavanja problema održivog povratka
 - Ohrabrivanje i facilitiranje procesa vertikalnog i horizontalnog, sektorskog i podsektorskog (građanskog) umrežavanja nevladinih organizacija.
 - Postignuta praktična primjena Memoranduma potpisanog između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i SIRL-a te praćenje i vrednovanje rezultata i efekata njegove primjene.